

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex
Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum
Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

An triticum mutuatum reddendum est eadem mensura, casu quo postea
magis, vel minus valet, & idem quæritur de pecunia aurea vel argentea
mutuata casu quo postea magis vel minus valet, etiam si eam ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

se ponere in tuto non perden di, ratione mutui, sed nihil
 e *Navar.* ominis dicendum puto cum *Navarro* * non est usura tē-
Sum. Lar. pore caritatis annonæ triticum extimarum pretio, quo
 num. 225. tunc venditur mutuare pro tali pretio cum pacto ut tem-
 pore solutionis reddatur triticum pretio quo tunc vale-
 bit, scilicet redditionis tempore. Hæc assertio probatur
 quia licet iste contractus mutuum esse dicatur, sed in ef-
 fectu est vendere triticum, & dilationem solutionis con-
 cedere iuxta omnium sententiam * & secundum *D. An-*
ton. de usu- tonium, nisi per leges iustas esset prohibita huiusmodi
ris. tritici anticipata emptio: sed de his postea latius sumus
 g *Anton.* dicturi.
 2. part. c. 7.

§. I.

¶ An triticum mutuatum reddendum est eadem mensura, casu
 quo postea magis, vel minus valet, & idem queritur de pecu-
 nia aurea vel argentea mutuata casu quo postea magis vel mi-
 nus valet, etiam si eam mutuans non erat servaturus?

C A P. LXVII.

Qb. I. **Q**uia quæstiones similes similibus consentaneum est
 annecti, idè hic subsequenter ventilanda hæc ar-
 tetur quæstio, virum qui mutuavit modios frumenti
 decem tempore mutuacionis decem aureos valentes, si
 postea tempore solutionis magis, vel minus cōtingat eos
 valere, licet possit casu quo solutionis tempore magis va-
 luerint, eam integram mensuram tritici, scilicet decem mo-
 dios, quos mutuavit integros recuperare idem de vino,
 & oleo mutuato? Ad quæstionem satisfacturi dicimus pri-
 mò quod huiusmodi usu cōsumptibilia puta triticum, vi-
 num, oleum & huiusmodi dupliciter possunt tradi alteri
 postea soluenda: vno modo per viam mutui, alio modo
 per viam venditionis. Igitur hac distinctione præmissa
 subiiciuntur hæ conclusiones.

¶ Quarum prima sit de venditione, tali casu quo ven-
 ditòr vendidit frumentum credito pretio, si postea creve-
 rit in valore, nihilominus solū potest recuperare, & em-
 ptor solum tenetur solvere pretium, quod tempore vendi-
 tionis, & traditionis tale frumentum valebat. Hæc est *So-*
ti de iusti. & iur. & patet quia in hac venditione frumentum
 ad creditum non debetur frumentum postea soluendum, sed

sed tantum pretium eius tempore traditionis. Ergo si vendidisti decem modios tempore traditionis, & venditionis valentes decem aureos licet postea in valore creuerint ad 20. tantum emptor 10. aureos tibi debebit, quare si tempore solutionis contrahas cum emptore volente vt tibi soluat 10. illos modios venditos in frumento, iam tunc pro pretio tibi debito, non decem modios, sed duntaxat tibi soluet, quia tunc modij, 5. tantundem valent in casu hoc si ut decem antea venditi.

¶ Si vero loquamur per viam mutui statuitur secunda conclusio quæ est Soti, sicut & prima, si mutua sti mihi decem modios tritici tempore mutationis valentes 10. si postea creuerint ad 20. teneor tibi reddere eosdē modios tritici eiusdē bonitatis, qualitatis, quantitatis, & numeri, aut si tecum tunc conueniam vt tibi soluēdos in frumento tunc decē modios, nō in frumento, sed in pecunia soluam, nō est satis soluisse decem aureos quos tempore mutationis valebant, sed viginti aureos, qui sunt tempore solutionis pretium auctum tibi soluere tenebor, ita Sotus a contra Syluest. b & contra alios multos quos ait ibi Sotus suo iudicio re vera scopum punctim non attingere, & probatur hæc conclusio, quia præterquam quod est rationi consentanea, fulcitur quoque ciuili iure. c Nec refert quod annona longe maioris venibat quando tu mihi frumentum mutuo tradidisti an multo minoris. Et idem iudicium est vini, atque aliarum vsu cōsumptibilium rerum dum mutantur, quia ratione mutui mutuarius nō debet pretium, sed corpora in eadem specie, & qualitate, quare si contra tempore solutionis descenderint in pretio, quia tempore mutationis venibant viginti, & postea tempore solutionis mutui veniunt tantum decem, & conuenis tunc mecum, vt soluam triticum mutuatum in pecunia quod tantum in frumento tenebar soluere. non 20. sed tantum. 10. pro eo tibi iustē soluam. Etenim regula generalis est quod in mutuo pretium rei mutuatae non attenditur plus minúsve tempore solutionis valeat, vel quo mutuarur: sed eadem mensura quæ datur reddenda est auctore Soto.

¶ Porro annexa est præcedenti, & hæc quæstio, an sit genus iniustitiæ quando non est mutuo soluendo signata

a Sotus de iust. & iur. lib. 6. q. 1. art. 2.
b Syluest. verbo vsura. 1. §. 16. c. 17.
c ff. de reb. cred. si certum petat. per totum præsertim l. vinum.

certa dies, mutuatorem nõ reperere triticum mutuatum, quando videt vilis venundari: sed operiri tempus quo sit maximi pretij, vt frumentum duplet aut triplet in pretio, quæstio est cuius meminit Sotus. Respondetur tamen

d Nauar. primò secundum Nauarrum quòd peccato iniustitiæ, & grauius peccat, qui quod sibi debetur nõ vult recipere vsque ad tẽpus, quo eius pretium crescat, cum debitor illud tempus expectare non teneatur. Patet quia iste talis nollens sibi debitum triticum, aut vinum recipere vult lucrari impensam, quam in custodiendo faceret in super, & periculum amissionis vitare, ergo non caret iniustitia.

¶ Idem dicendum est de illo, qui alteri mutat, vt præ diximus cum tali pacto, vt tali tempore, & non antea restituat mutuatarium, aut quòd in alio loco extra illum, in quo iure tenetur reddat secundum Diuum Antoninum, quia illam obligationem, quæ pecunia estimabilis est vitra sortem lucratur.

¶ Secundò respondemus ad quæstionem ex mente vtriusque Soti, & Nauarri non esse peccatum, neque iniustitiæ speciẽ præ se ferre ex natura rei, dissimulare, & non petere triticum: quod sibi debetur vsque ad annũ, & tempus in quo cariũs erit, nisi directè, aut indirectè debitoris solutionem impediatur: quamuis esset auaritiæ iudicũ evidentius, quam charitatis. Patet ex ratione Soti quia aliquin mutuatarium, vel debitori impuratur, si sibi non consulit soluendo, quando ex re sua fuerit soluere.

¶ Tertiò dicimus ex sententia Nauarri quòd iudicio suo peccatum iniustitiæ committit diues, quia vere salutem impedit indirectè solutionem debiti, quando nollens, vt pauper Augusto anni fertilis soluat, prædicat ei, vt illo tritico ad suam vilitatem utatur, & nullo pudore afficiatur, eo quòd non soluit ad quas fraudes vitandas inquit Nauarrus prudenter, & sancte statutum est in Lusitania, vt qui triticum mutuo datum ante diem, scilicet Mariæ Augusti non petierit, non possit petere vsque ad sequentem annum.

Qõ. 3. ¶ Præterea quia hætenus de debitis bona fide acceptis dictum est, nunc reliquũ est, vt de debitis ratione iniustæ acceptionis dicamus. Quare queritur quid si fur decem

decem modios tritici furatus sit tempore furti valentes decem si pretium eorum auctum est ad viginti: Respondemus ergo breuiter, quia & de hac quaestione supra plura diximus dicēdo primò quod si res furata nō vsu cōsum-
 pibilis similiter apud dominū ex peritura vt equus si in potestate furis perit non tenetur in conscientia restituere rem, nisi tantū fructus quos fur percepit, vel dominus percepisset, si illam rem apud se habuisset, vel nisi quantū interfuit domino illam rem sibi subreptam non fuisse, quia illam forte vendidisset, antequam periisset. Secus si apud dominum non erat peritura, quia tunc fur simul cū fructibus perceptis à se, vel à domino percipiendis tenetur eam restituere. Hæc est Metinæ, & ratio est peruia
 c Met. C.
 de reb. re-
 sit. q. 6. de
 reb. furti.

Secundò dicimus ad quaestionem resolutorie quod si fur decem modios verbi gratia tritici subfuratus est tempore furti valentes decem aureos, si postea eorum pretium succreuerit ad viginti si tunc quando creuerunt ad viginti pro viginti aureis eos dominus vendidisset, pro illis modis viginti aureos soluere tenetur. Hæc est Metinæ, & patet quia in isto casu non obstat quod dominus læsus, ex culpa furis lutrum per accidens reperteret, scilicet quia sibi illi decem modij si nō furcepti fuissent tantum pro decem aureis illos tempore furti vendidisset, sed ratio quare pro illis decem modis in hoc casu fur viginti tenetur restituere est, quia fur pro illo tempore, quia non debet esse melioris conditionis quam mutuatarius tenetur domino decem modios restituere in eadem specie, qui cum tunc in illa specie valeant iam viginti aureos, si in pecunia restituat, viginti aureos restitutus est.

Emergit quoque iā & alia non omnino dispar quaestio an qui mutuat ducatos centum quando minori argento, vel ære extimantur si postea regis pragmatica valor ducatorū augetur, possit idē pondus auri suscipere, id est totidem centum ducatos & quidem Syluester refert doctores iuris dicentes quod si verisimiliter dubitatur tempore solutionis posse valere minus, plusve, tunc ea-
 Qd.
 Syluest.
 verbo, vsu
 rari. §. 14.

dem aurea moneta est restituenda. Sed Sotus qui loco citato huius quaestionis meminit putat si ducatorū augeretur postea valor non esse centū aureos restituendos. Ratio vero Soti est, quoniam aurei sunt moneta, id est mensura pretij rerum, & ideo quando per pragmaticā augentur eorum valor iam in ratione monetae, & mensurae variantur. Ergo sicut quando mensura tritici mutuata postea est aucta, non tenetur mutuarius solvere illud augmentum, ita ne quando moneta in valore est aucta, tenetur mutuarius solvere illam cum illa auctione, sed sicut qui modium tritici cum accepit mutuo, casu quo modius sit auctus, sat est quod eandem mensuram reddat, quam suscepit, ita sufficit reddere centum aureos in mensura, quae ante valebant, id est singulos ad valorem undecim argenteorum, & non ad valorem tredecim argenteorum etiam si ad talem valorem aucti essent: unde non centum tunc integros restituendus esset.

¶ Igitur pro resolutione quaestionis sit prima conclusio si quis mutuans decem aureos illos servaturus erat ad id punctum temporis, quo per pragmaticam eorum valor auctus est, licite exigere potest illos decem aureos integros licet illos recipiendo numero integros, & in valore auctos per pragmaticam, plus in valore recipiat, quam mutuavit: haec est Sylvest. & Navar.

¶ Secunda conclusio, si qui illos decem aureos mutuans non erat illos servaturus ad id temporis, quo eorum valor auctus est per pragmaticam, quia parabat illos statim expendere: tunc non potest licite illos integre, neque in valore aucto recipere. Et secundum istam conclusionem saluatur sententia Soti, & patet, quia si mutuans non erat servaturus aureos usque ad pretium eorum augmentum, & mutuaturus pro totidem reddendis tempore aucti pretij usura est, & iniustitia: sic usurarius quoque esset qui venderet triticum Augusti mense pro pretio ceteri Maii, si ipse non erat servaturus illud.

¶ At quoniam praesertim quaestionem virgere volumus adhuc instamus quaerendo quid si uterque tam mutuans quam mutuarius tempore mutationis aureorum nihil cogitaverunt de pretio augendo, vel de servando eo ad id temporis, aut non servando. ¶ In hoc casu ait Bart.

& Baldus,

g Sylvest.
verb. usur.

l. §. 14.

h Navar.
de usur. nu.
me. 48. &
cap. fin. de
usur.

Qō.
i l. cum
quod. ff. de
reb. cred.

& Baldus, & Alexander, & Iaso, quod si creuit in pretio aureus per pragmaticam tenetur mutuatarius illos aureos soluere in aucto pretio, id est totidem integros, Sotus vero tueretur oppositum.

¶ Igitur pro concordia aliquali horum doctorum statuitur tertia conclusio. Equius est quod quando nihil mutuans aureos, & mutuatarius cogitauerunt de pretio eorum augendo, neque mutuans nihil determinate statuerat de seruando, aut non seruando nihil plus exigatur, & soluatur quam erat valor aureorum, cum mutuati sunt: Hæc conclusio patet ex ratione Soti, quia sicut cum molis tritici mutuatus postea augetur ad maiorē mensurā, sic est soluisse receptam mensuram, ita si aureus est auctus in valore, quia in ratione monetæ, id est mensuræ est auctus, satis est soluisse mutuatarium in recepta mensura, id est valore, quo tunc aureus tempore mutuacionis valebat in hoc casu conclusionis.

¶ Secus est secundum Nauarrum si mutuans tempore mutuacionis pactus fuisse ut illi decem aurei sibi in eadē specie soluereentur, vel si confestim & simulac, illos mutuans mutuauit, quia eorum per pragmaticā pretiū creuit, mutuatarius pro maiori pretio, id est pro pretio aucto illos cum suo lucro expedit, quia in his sicut in casu quo mutuans erat seruaturus contraria opinio Bartoli, Alexandri, & Iasonis seruari & tolerari poterit, quia ad argumentum Soti sufficienter respōdet Nauarrus ex parte illorum. Primò quod si pragmatica noua statuit quod faneca tritici contineat (verbi gratia) tredecim modios, tunc variatur materia, forma, & quantitas: ideo non obstat hæc variacione mensura mutuō recepta, & nō amplius neque minus restituenda est. At verò cum augetur pretium per pragmaticam, non variatur materia, & quantitas, quia eadē quantitas, & materia auri manet in aureis, sed solum mutatur forma, id est valor; nec mutatio sola formæ, id est valoris sufficit ad non reddendum aureos in eadē materia, & quantitate & numero, quia valor qui est veluti forma pecuniæ fundatur etiam in esse naturali, & materiali pecuniæ secundum Bartolum, cum autem per taxationem nouam pragmaticæ natura auri & aureorum nō varietur, nihil obstat quod pretium va-

rietur, quia ista variatio ad naturam auri est accidentaria, quia accidit illi per taxationem reipublice sic variatur unde cum de natura mutui sit quod reddatur in eadem specie, bonitate, & quantitate, ideo saltem in his duobus exceptis casibus, etiam si illi aurei decem mutuati, per pragmaticam postea creuerint in valore, totidem integre, quamuis in valore aucti restituendi sunt.

¶ Itaque extra hos tres exceptos casus licet veraque opinio sit probabilis sed æquior est opinio Soti, scilicet quod non totidē aurei restituantur, sed valor receptus tempore mutui, id est iuxta valorem quem tunc valebant, si non erat illos seruaturus. ¶ Sicut etiā licet secundum opinionem quā in suo codice citat Metina res furtiua, crescens in pretio restituenda est secundum maiorem valorem eius currentem toto tempore moræ, in quo fuit fur in mora soluendi & restituendi eam, & hoc etiam secundum rigorem iuris, quia mora sua unicuique nocet, tamen ut idem testificatur secundum æquitatem, & secundum approbationem doctorū non contemnedæ autoritatis res vsu consumptibilis furto ablata puta vinum vel triticum tempore furti à domino vendenda erat, & non seruanda, si postea penes furem creuerit, vel decreuerit in valore non extat tunc valore temporis furti soluenda est de æquitate, & non in maiori pretio, quo creuit. Colligitur hæc conclusio ex cap. *nauiganti*, & in *civitate de vturis*, ubi dicitur non seruaturus nihil plus potest accipere quam de præsentis res valet, id est tempore traditionis. At hanc conclusionem seu sententiam istorum doctorum contra communem admittendā esse censeo in casu quo res furto ablata consumpta est, aut iam perit: nam tunc sufficit si non seruanda erat tempore furti, sed tunc vendenda, illa restituere valore quem tunc valebat: etiam si postea creuisset in pretio. Si tamen res furtiua perstat secundum communem opinionem ipsamet restituenda est, aut acceptate domino si in pecunia restituenda sit, valore quo creuit restituenda erit & hoc in conscientia, nam in foro exteriori opinio communis ut puta rigidior seruabitur, sed de his iam memini supra tetigisse, quæ tamen causa integritatis materiæ & refricandæ memoriæ lectoris hic libuit reperuisse breuiter.

¶ An pactum